

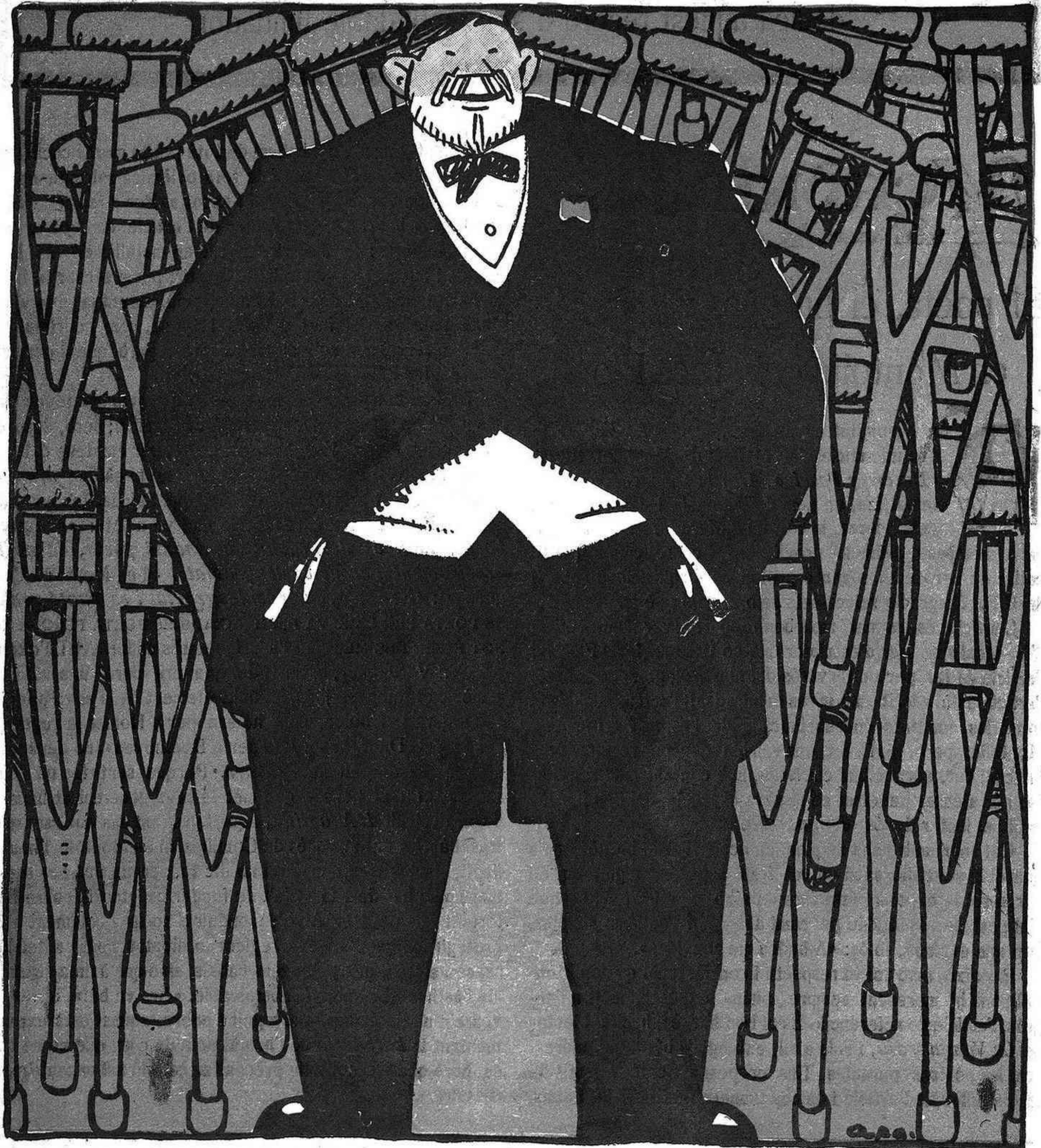
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 19 DE SETEMBRE DE 1913

NÚM. 1812 ANY XXXV

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims Atrassats: 20

EL FOMENT DE L'INDUSTRIA

—Vostès se creuràn, per les croces que tinc al darrera, que soc la Verge de Lourdes?... Doncs, no, senyors. Soc un fabricant d'aqueixa pròspera industria.

22 DE SETEMBRE DE 1913

XVIII ANIVERSARI DE LA MORT

DE

Ignocent López Bernagosi

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA
dedica aquest record a son inoblidable fundadorEl poeta, el burgès,
en Montoliu i els Jocs Florals

PER casualitat acabo de llegir en *La Vanguardia* un article d'en Manuel de Montoliu, titulat «Dinero y Poesía». L'article en concret anatematitza, en nom de la poesia i de la dignitat dels poetes, la costum d'oferir premis en metàl·lic en nostres certàmens provincians, i conté, com a justificatius de l'anatema, algunes profundes disquisicions sobre'l destí i la desgracia relacionats amb el geni poètic.

L'article és raonat, molt ben raonat, encara que a base d'un idealisme pur d'escriptor que no tira als Jocs Florals; l'article és fet per un fervorós del martirologi dels poetes; l'article està escrit amb mires enlairades; l'article posseeix totes les qualitats consubstancials de l'esperit crític d'en Montoliu; però, així i tot, ens sembla que pot resultar perjudicial; car, encara que claríssim, no'l considerem prou diàfan per a ésser penetrat en la seva essència pel bon burgès habitual lector de *La Vanguardia*.

Cal anar amb peus de plom en aconsellar al burgès que's guardi la seva borsa si no vol ferir sagrades dignitats; ell per sí sol ja hi posa tanta cura en això, que incitar-lo a que n'hi posi més és dur-lo pel camí d'un indiferentisme absolut, fent que exclami, joïós: «A bodes me convides».

Per això, amb tot el respecte i consideració que en Montoliu ens ha merescut sempre, anem a glosar, molt a l'engròs, l'article de referencia. És al bon burgès, habitual lector de *La Vanguardia*, i sols a ell, entengui's bé, a qui endressem les nostres paraules. Ens proposem ficar el sentit de les paraules de l'article i de cap manera rectificar-lo, i això,

lògicament, ens posa a cobert de tota petita mortificació que pogués sentir en Montoliu i de tota polèmica subsegüent.

Ara, bon burgès, vina aquí i escolta. Per a la teva major il·lustració hauria hagut, l'autor de l'article, de separar les dues qüestions: la d'oferir premis en metàl·lic en els Jocs Florals i la de si el poeta ha de sentir, per a servir la frescura i potencialitat de la seva inspiració, durant la seva vida, les restellades del fuet del destí i una, com podríem dir, mitja miseria, que no'l dugui a captar, però que li permeti tenir deutes i amagrir-se prudencialment.

Tu, bon burgès, ja devies creure't que amb les teves cinquanta pessetes no salvaves pas a cap família; però, després d'haver llegit *La Vanguardia*, deus tenir els teus dubtes.

En Montoliu afirma que als poetes no hi hà que *ajudar-los*, i, en quant a això, sols te diré que l'ajudar-los va subratllat. És més transcendental lo que ve a sota: «*Perque'l poeta, quan és desgraciat i es manté poeta, és poeta precisament perque és desgraciat*». Si en Montoliu t'hagués dit: «*El poeta, quan és desgraciat i es manté poeta, és poeta per la seva desgracia, o és poeta perque no pot ésser res més*», tu l'hauries entès millor. Així, l'exemple d'en Verdager, el destí del qual era viure «una vida inarmònica i tempestejada, i l'únic element de la seva poesia, l'amargura i el dolor, com ho era per a Homer la ceguera, l'exil per al Dant, la sordera per a Beethoven», no deus prendre'l massa al peu de la lletra. Perque sentiries un error retrospectiu al pensar que amb la teva generositat hauries pogut destruir *L'Atlàntida*, aquell gran poema que, sense'ls trasatlàntics del marquès de Comillas, ni en Montoliu l'hauria llegit, ni nosaltres tampoc, i no dic tu, perque tinc per segur que no ho has fet. Guarda't de fundar cap teoria sobre l'infortuni dels poetes. Això't conduiria no tant solament a no protegir-los quan essent regidor o diputat podríes fer-ho, sense valdre'n menys els teus cabals, sinó que àdhuc el tenir-los llàstima et semblaria abominable. «Ara va bé!», diries, al veure'n un de malalt, perseguit i pobre, aquest està experimentant la *katharsis* de l'humà, aquella cosa que no sé que és, però que en Montoliu preconitza com lo millor nodriment dels lírics.

No crec que't propassessis fins a l'extrem de deixar-los cegos com els verdums, per a que cantessin més i millor, ni tampoc que, d'estar en la teva mà, els fessis estalviar la vianda; car si el poeta feia com l'ase de la dita, que un cop acostumat a no menjar se't moria, aleshores què?

«Sense un cèntim de recompensa pogué sorgir un Verdguer amb la seva *Atlàntida*; amb tots els diners del món no's podria fer-ne eixir un altre». Torna a insistir en Montoliu. I tu, burgès, que ja sabs que vol dir la paraula cèntims, i com *L'Atlàntida* tingué per breçol un trasatlàntic i per dida el càrrec de capellà d'a bordo, podríes replicar que, *si amb tots els milions del món no's podria fer nàixer un altre mossèn Cinto, amb totes les vicissituds i males-trugances de la vida, tampoc.*

Perque sembla que un poeta tirgui un origen diví, que tu mai has entès. I un poeta no és altra cosa que un home que fabrica un producte de poc consum, fatalment destinat a empobrir-se, i, essent així, resulta discutible si és la poesia la que encadena la dissort o la dissort la que encadena la poesia. Naturalment que un trist, amb l'ànima un poc delicada, no's posarà pas a fer sabatès per a exhalar llurs planys. No obstant, en el teu concepte, burgès meu, això seria lo pràctic, i potser en aquest punt, no anessis del tot errat.

La cita d'en Cervantes: «No hi hà poeta que no sigui ric; puix tots viuen contents amb el llur estat; filosofia que no tots saben tenir»—traduim a Cervantes amb un poc més de pena que quan traduim an en Montoliu,—t'estalvia d'amoinar-te i de neguitejar-te. Abans tu devies creure't que a Catalunya, un que's passés a poeta sense altres medis de subvenir les seves necessitats, era que, una de dues, o es

proposava demanar-te almoïna o anar-te a espanyar la caixa. Ara ja sabs que's tracta d'un que s'indignarà si tu l'ajudes, i, sinó hi hà ironia en les paraules de l'autor del «Quixot», viu més satisfet que tu.

També deus explicar-te així com, al recomanar-te la poesia serena, sana i equilibrada, no era precisament que volguessin dir que la serena tingués d'eixir d'un neguitós, ni la sana d'un malalt, ni l'equilibrada d'un desequilibrat, era que a un poeta cal exigir-li que resti equànim amb trifulgues a casa, que resti sà sense menjar i equilibrat entre la persecució dels acreeadors.

Que no se t'ocorreixi pensar en un Maragall i en un Carner, aquest darrer sobre tot, la poesia del qual no's comprèn amb un pès corporal de menys de setanta kilos ni amb dòna propia i criatures empiocades. Interpretant malament la teoria d'en Montoliu, tu podríes judicar a tots dos com uns poetes mitjans, i aquesta fóra la més terrible conseqüència de la teva incomprensió.

La tirania editorial me crida a l'ordre, i hem de posar-nos d'acord, encara, sobre'l destí que donaràs als teus diners, disposats per a premis floralescs. Donar los pelats, en quantitat que s'ho valgui, és fer un tort a la divina poesia i exposar als senyors del Jurat a perversicacions i ensibornaments; per això, burgès, cal que persisteixis en seguir comprant els teus tinters al·legòrics, i els teus despertadors-fantasia, i les teves joies de *doublé*, car l'agraciat, encara que un jorn vagi a empenyar-les, no deshonorarà la seva alta missió de poeta, i no podrà mai intentar tant sols lo que aconsella en Montoliu al final del seu escrit; això és: «llençar les teves

UN PINXO VA DIR AN EN PANXO

—Gunyaions, més que Gunyaions!

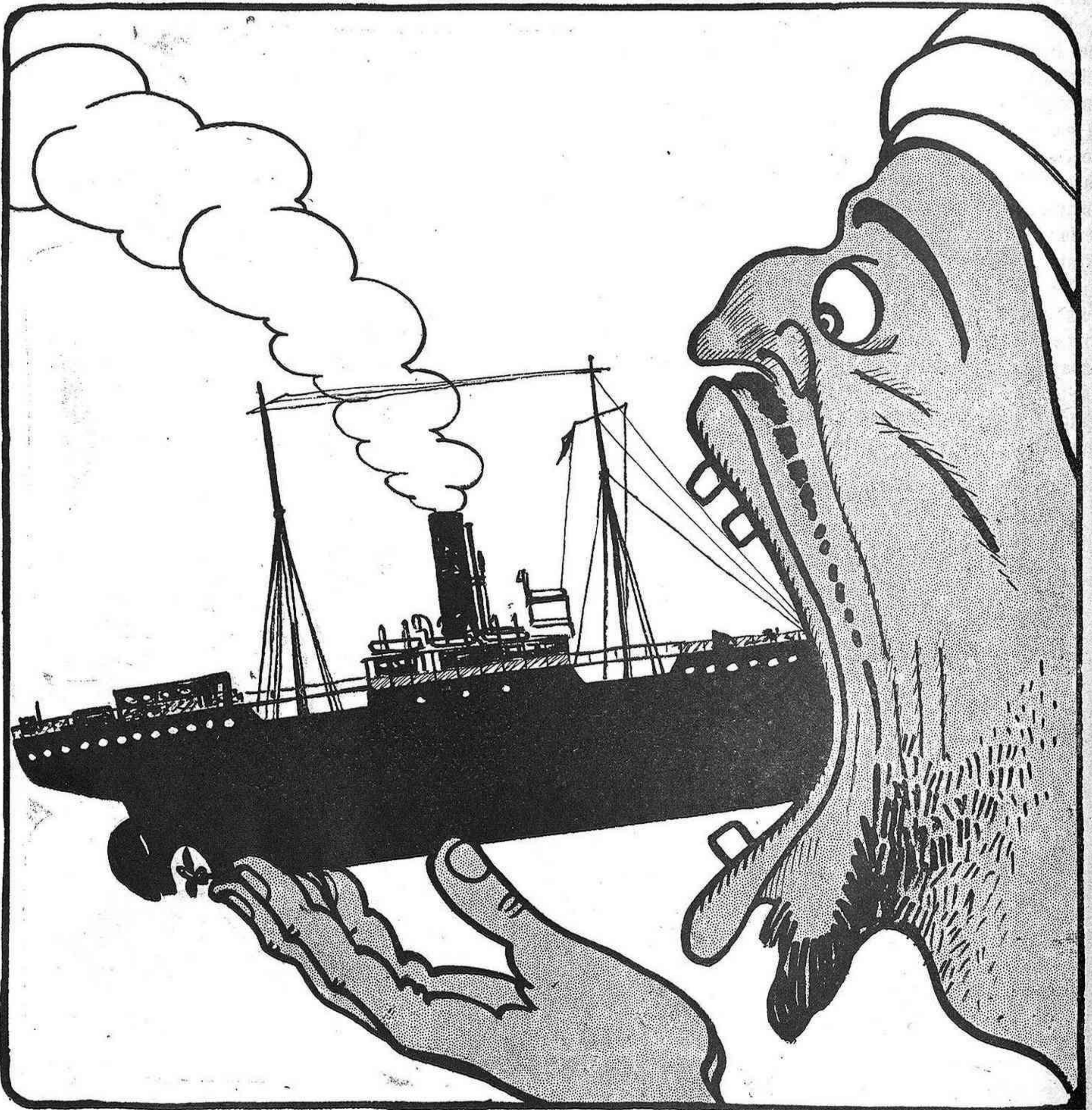
—Acosta't, si pots, que de Matons com tu en necessito mitja dotzena!...

monedes a terra, com Jesús va llençar als mercaders del Temple». I si tu estessis tranquil sobre aquest punt, que crec que pots estar-ne, en canvi val la pena de que t'enteris de quina recompensa fóra la més propia per a l'idealitat dels nostres concursos. Tal volta uns òsculs a les uncles de les mans de les teves filles, o un riç de cabells tallats en lluna nova, o un llaç de cinta de l'escot o de les sabatetes... què sab un hom!

Si un dia amb l'esquer de cinccentes pessetes pogué eixir de la Festa de la Bellesa de Palafrugell un «Home bo», d'en Pous i Pagès; unes «Cabelleres», de l'Alomar, i es presentà exclusivament per a emportar-se'n els diners, sense lograr-

ho, un «Josafat» (al diable la modestia), aquesta novela que fa temps tenim convingut amb en Montoliu que se semblava massa a lo d'en Barbey d'Aurevilly, per a ésser meva, i se sembla poc a lo meu per ésser d'en Barbey, pensa, burgès, que no deixa d'ésser trist.

Si, cal que no desesperem, amic burgès; Catalunya tindrà poetes, perque Catalunya és dels llocs on la poesia equival a una pistola per a suïcidar-se. El poeta que resisteixi, sinó és bibliotecari, corrector de proves, o no paga contribució industrial o territorial, tindrà sobre séu tanta miseria i tanta dissort que ni en Verdaguer, Dant, Homer i Beethoven junts, arribaràn a ofuscar-lo.

EL GOLAFRE

- Qui s'embarca?...

«Repartiu vostres premis entre savis, entre obrers, entre mestres». Això no ho prenguis, llegidor d'en Montoliu, com una generalització, i a la paraula premis no li atribueixis altre valor que'l de vinticin a cent pessetes, tirant llarg; no vol dir càrrecs, ni pensions, ni sòus més quantiosos, perquè en tot cas un poeta és com un altre home qualsevol; és a dir, lo que tindria d'ésser un home que dona goigs espirituals a canvi d'una remuneració suficient a les seves necessitats, perquè ell ha nascut poeta, com un altre, enginyer, bisbe, bastaix o pedagog. Altrament, podríes confondre't i creure't que un poeta s'efuma com la boira, i que al convidar-lo a dinar a casa teva, li has de donar paní i escalola, i li has de posar un òs de sipia, per a que's pugui llimar el bec com un canari.

No, «no augmentem la turba multa de *literats dels mediocres*». — En Montoliu subratlla literats i jo *mediocres*. — Aquí els articles dels bons escriptors són pagats a quaranta rals, i ja veieu que cap d'ells, humanament, acceptarien aquest estipendi, sinó fos que tenen, com tota persona que se sembla un poc als poetes, la seva riquesa interior que'ls permet treballar desinteressadament, amb inspiració desmetallitzada, en benefici d'altre, un poca-pena que sens dubte no més se recorda del negoci. I estan contents de viure en l'indigència, per no confondre's amb altra gent vulgar que cobra les feines a preu raonable. Tots contribuïm així, amb amable generositat, al renaixement de la literatura patria.

Una darrera observació: en Montoliu sembla que destrueix tot lo afirmat abans, quan us aconsella *auxiliar als poetes necessitats*, no hi hà tal cosa, ja compta amb que vosaltres no sabreu distingir quin és el poeta veritable i el necessitat veritable, i en el dubte us abstindreu. De totes maneres, no cal exagerar la temensa d'ofendre als literats fins al punt de no atrevir-vos a comprar un llibre en una llibreria. I no aneu a demanar-lo que us el deixi un amic, en la santa aprensió de si les vostres dues pessetes podrien contribuir a la felicitat d'un ésser que cal ésser infeliç per a regositjar la vostra ànima.

Entès això i algunes altres coses, jo firmaria sense escrúpols l'article d'en Montoliu, mentres no s'hagués publicat ni referit a Catalunya.

P. BERTRANA

La qüestió del Marroc

Un moro que venia dàtils a la vora del Born ahir va aturar-me.

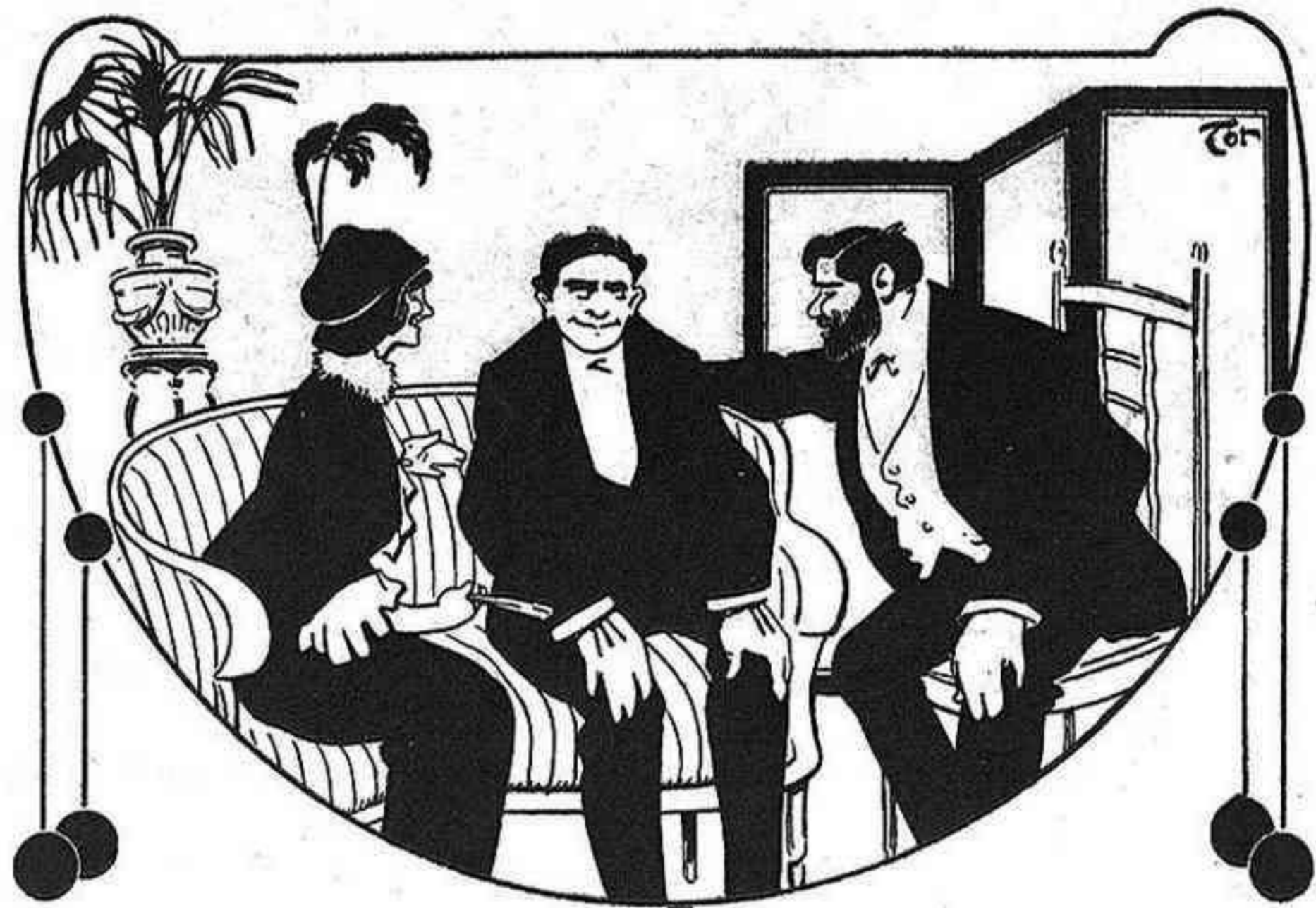
— Comprí'm aquests dàtils!.. Són els últims que'm queden.

— Si!... Per dàtils estic!... — vaig respondre-li jo, donant-li una mala mirada: — Una altra cosa us compraria de bona gana, si poguessiu vendre-me-la.

— Què?

— La pau del Marroc. —

Enfilada de tant inesperada manera l'agulla africana,

EL DESCONFIA T

— Veurà, veurà, no's diu pas Sánchez, vostè?

ENTRE CANDIDATS

— Amb qui vas en candidatura?

— No sé, qui sab el mule...

vàrem posar-nos a enraonar sobre aquest palpitant assumpte, i com que, segons sol dir-se, de la discussió en surt la llum — quan no'n surt un xàfec de bofetades — parlant, parlant, va acudir-se'm una idea.

— Que trigareu molt a tornar al Marroc? — vaig dir-li.

— Demà mateix m'embarco cap allà.

— Doncs, home, vós que feu cara de tenir bons sentiments, podríau prestar un gran servei a Espanya, servint al mateix temps a la raó i a la justícia. —

I, veient que'l moro semblava escoltar-me amb molta atenció, vaig començar a explicar-me.

— El món — vaig dir-li — no és més que una cinia. Els homes, els pobles, els reialmes, són els catúfols. Ara pugen els uns, ara baixen els altres, avui tornen a pujar els que ahir baixaven, demà baixaran els que avui estant pujant.

Els sotrac de la carretera de Càn Tunis, o...

Això és la vida; aquest és el curs que'l destí ha marcat a la pobra raça humana. No ho creieu així?

En efecte... Però no comprenc aon voleu anar a parar amb aquestes filosofies.

—Ara ho veureu. Què vàreu fer, vosaltres, an els nostres avis, ara fa mil doscents anys? Vàreu invadir l'Espanya, vàreu extendrer-vos com una ventada sobre'l nostre territori, i això vull i allò m'ho quedo, en un tancar i obrir d'ulls vàreu apoderar-vos de tot el país.

—Bé. I què?

—I què?... Que'ls catúfols han donat la volta i els invadits d'ahir són els invasors d'avui. I succeeix que, de la mateixa manera que'l Marroc llavors va ocupar l'Espanya, l'Espanya avui ocupa el Marroc. Voleu res més just i equitatiu?—

La sorpresa que's retratà en el semblant del moro va donar-me l'evidència de que l'argument l'havia impressionat.

—Lo que vos heu de fer, doncs, desseguida que sigueu a l'Àfrica — vaig seguir dient, aprofitant-me del séu estat d'ànim — és avistar-vos amb els directors de la *harca* i dirlos-hi que si tenen una mica de cara i ulls no'ls queda més remei que penjar les armes i deixar que'ls espanyols s'apoderin pacíficament de tota la part del Marroc que, segons els tractats, ha de quedar baix la nostra influència.

—Voleu dir que m'escoltaràn?

—Ben predicats, per què no?... La proposició no pot ésser més sensata. Acceptant bonament els fets consumats, tots hi guanyem i vosaltres us estalvieu disgustos, nosaltres també, i s'acaba d'una vegada el vessament de sang ignocenta.

—Me replicaràn que'ls moros, al venir a Espanya, van portar-hi la seva civilització, les seves arts, la seva ciència...

—I nosaltres?... Què no us hem portat res, per ventura? El primer cine que hi ha hagut a Tetuàn, a qui el deveu, sinó als espanyols?...

—Ademés, vosaltres, quan la nostra invasió, vàreu defensar-vos.

—Benbé us heu defensat també vosaltres, mala negada!...

—I al cap de setcents anys, vàreu acabar per treure'ns.

—Això rail!... D'aquí a setcents anys, traieu-nos també a nosaltres, si voleu.—

Guanyat per les meves reflexions, el moro, no sabent què replicar, anava rendint-se, i jo, enardit, redoblava els méus esforços i li deia:

—Penetreu-vos de la raó que'ns assisteix i no sigueu testaruts. La qüestió és acabar depressa l'actual batúça, sense molestia pels uns ni pels altres. Una *entente cordiale*, com ara sol dir-se. Prou desgracies, prou emboscades, prou *razzias*, prou *pacos*!... Visca la pau, i a deixar que'ls catúfols espanyols, que'ls vostres avis vegeren un dia anar cap avall, vagin avui cap amunt. Quedem així, eh?—

El moro, decididament catequitzat, va jurar-me sobre un full del *Corán* que duia a la butxaca, que tant bon punt arribi al Marroc se veurà amb el Raisuli i demés qüefes influents i els persuadirà de la necessitat de posar fi al conflicte en la forma per mi indicada.

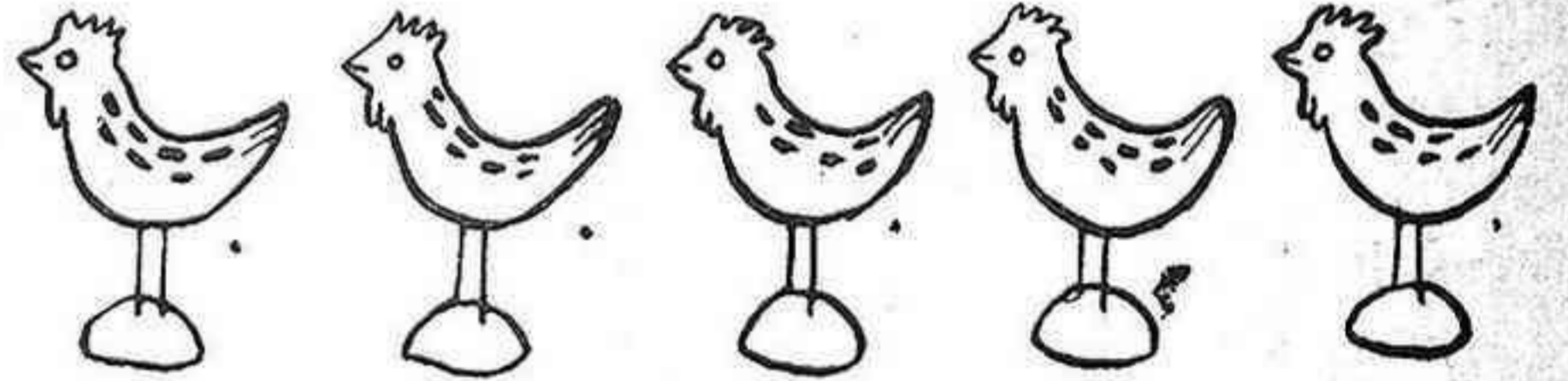
I amb aquesta condició, vaig quedar-me-li tots els dàtils.

Complirà la paraula?

Si ho farà, Alàh i la patria l'hi premiin.

Sinó, els dimonis se l'emportin.

A. MARCH

Historia d'un lloro

que va aprendre de fer el gall

An aquest lloro, un servidor, ja l'havia tret a la vergonya pública. Es aquell aucellot, criat per un barber, que's burlava dels capellans i menjava truita a la francesa, farcida de julivert, sense morir-se, sense tenir mal de ventre.

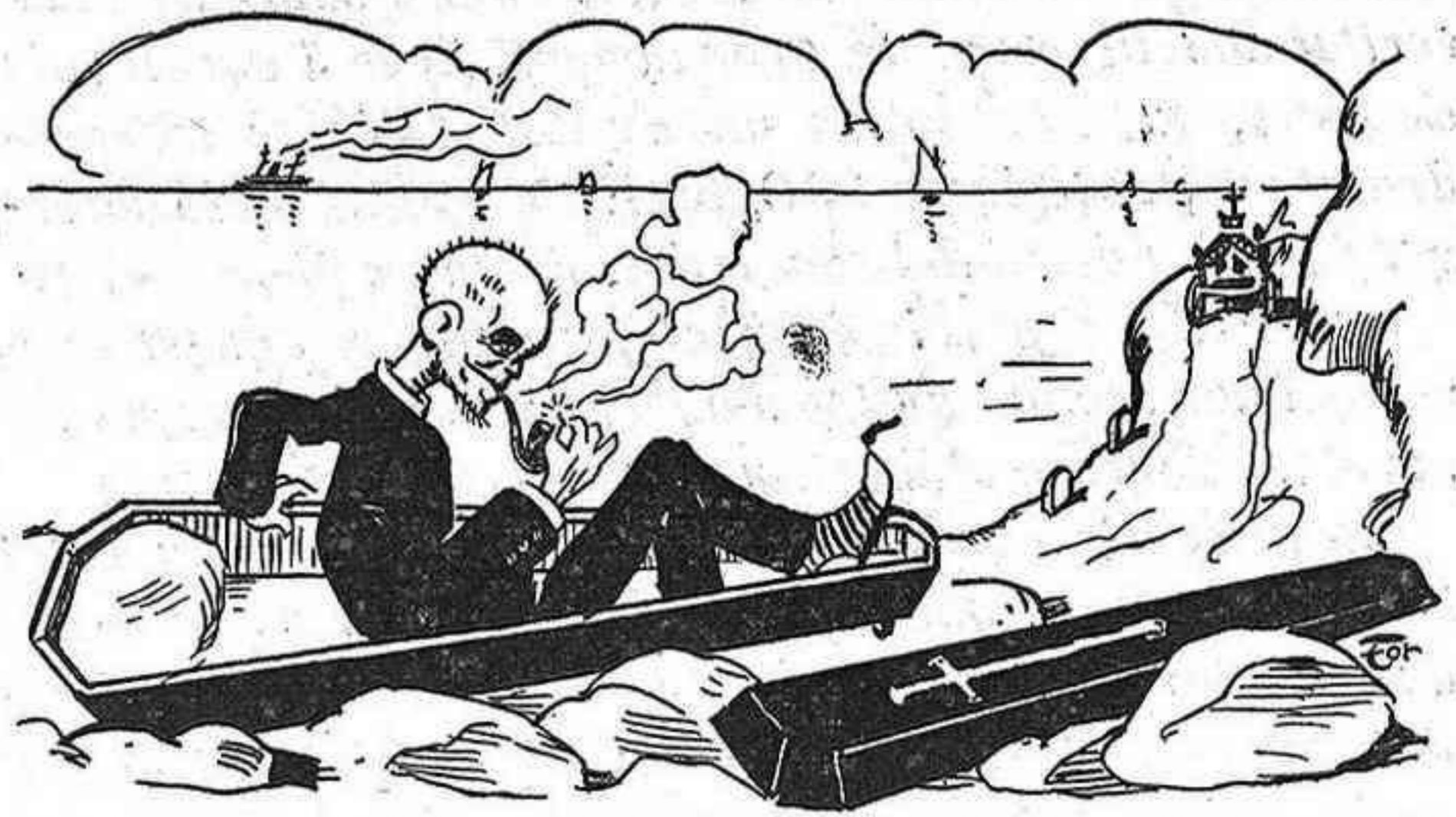
Es aquell lloro, terror del veïnat, que sabia cançons sicilíptiques per a molestar a les gents del clero, i els goigs de Sant Expedit per a fer rabia als radicals.

Jo, que no soc ni dels uns ni dels altres, li tenia més malícia que cap d'ells, i és que a mi m'ofenia d'una manera particular i directa.

Primer: vivint sota casa.

Segón: cridant quan jo hi era.

Tercer: perque un lloro és per a mi sempre una ofensa. Crec que's burla del meu nas. Servidor té'l nas de lloro.

...del modo que comença a descansar en Pau, que en pau descansi.

Molt bé; doncs ara ens hem fet amics amb aquell arc de Sant Martí de les Amèriques. Naturalment que abans d'arribar a l'amistat se jogaren batalles terribles entre nosaltres i ell.

Lo graciós és la causa, primer de la conflagració, després de l'aliança.

Escolteu:

Nosaltres vivim en un pis molt baix, un principal que'n diuen; sota casa hi hà el barber i al costat del barber un electricista. An aquest últim industrial varen regalar-li—o ell va comprar-se'l—un gall; aquest gall era un tenor. A les dues de la matinada ja's sentia cada ki-ki-ri-ki que semblava que a don Rafel Gómez li havien donat dues orelles en l'última correguda de braus.

Amb tot, la gent no renegava d'ell tant com del lloro.

Primer: perque cantava de nit, i molts que'l sentien ficaven el cap sota'l coixí.

Segón: perque ja és sabut que un gall dura poc temps i un bon lloro viu cent anys.

Tercer: perque, que un gall canti, és natural, i el que una bestiola molesti és cosa que no és del cas.

El llorito, que no podia viure sentint sobre'l seu cap les antipaties del veinat, tingué una pensada per a fer-se grat als habitants del carrer.

—Ja't tinc!—digué—Ara'm posaré a fer el gall. Adeu, tápame, tápame. Adeu, «vos que sois el protector de señoras abraçades», d'avui endavant m'entrego al ki-ki-ri-ki, a ésser rellotge de nits, a enganyar a les gallines.—

I tal dit, tal fet. Va ficar-s'hi, i va imitar-lo.

Però, senyors, la cosa ha sortit horrible; semblava que fer un gall era cosa sense mèrit, eh? Doncs, creguin que és difícil, perque a un mico d'imitació, com és tot lloro, li ha costat Poblet i Santes Creus.

I encara hagués sortit bé; però ca! Cada ki-ki anava més ronc; semblava que'ls fes amb els tubos groixuts de l'orga de Santa Maria.

Finalment, m'he indignat i li he tirat un troç de marbre que tinc a la taula per aguantar els papers.

La gavia s'ha estabellat; el lloro, i és, ha pujat al meu balcó, tot dient-me:

—Home, no n'hi hà per tant. Escolti la meva historia.—

Qui vulgui saber-la que s'espera a l'altre número.

MONI

GLOSARI

EL NAUFRAGI D'UN ENVELAT

Si ens haguessin dit que un envelat podia naufragar, ho hauríem cregut com un conte d'aquells de les mil nits i pico.

I nosaltres ho hem vist, i ho hem presenciat, i amb una mica més ne som víctimes.

Aquest envelat, com tots els altres, era un local interí, amb tota aquella elegancia, aquell confort, aquell señorío, que tenen aquestes fàbriques de ballar-hi el vals de socis, i guanyar-hi una calorada, amb la suor del front dels socis, i qui diu del front, diu de tot el soci.

El toldo era preciós. Hi havia estampat cada grega, que no tenia aturador; hi havia cada cortina de peluche, de veritable peluche, que no hi hà cap casa del nostre Ensanche—o sia dels nostres eixamples—que'n gastis de més deixat a la sala de confiança, que és la destinada al peluche; hi havia unes cortinetes d'un teixit tant fi i tant al realce, que semblaven fetes de maus de monja; uns miralls amb cada lluna, que semblaven taces de caldo; una catifa tant espessa que un s'hi podia revolcar; una tribuna pels musics, tant penjada i tant guardada, que més que tribuna era un niu per a nàiades, aves del paraíso, i sobre tot allí en el fons hi havia unes dònepaix, voltant a un sant amb una forquilla, amb cada llampec d'antiquèles i cada raig d'or i d'argent, que, si no hagués sigut destenyit, hauria fet malbé la vista. Total, era un envelat que semblava que les hadas s'hi havien reunit en junta, per a fer una cosa previa i digna.

En aquest envelat, és clar, ballaven. Un envelat on no s'hi balli pert molt. No sembla el mateix, i és que les dònepaix, fet i fet, tampoc deixen d'ésser ornament, que decoren molt per tot allí on passen, i qui diu allà on passen, allà on ballen. En aquest envelat s'hi ballava tot lo que's balla avui dia. S'hi ballava aquell vals dels dollars, el de «L'Eva» i el de «La Viuda», que comença amb esllanguiment i acaba amb unesvalot, que s'han d'apartar els que van a peu; ballaven aquella polca, tant repassada amb els peus, que sembla que brodin la catifa; hi ballaven cada americana, com les que trepitgen guayaba, que

feia venir ganes d'anar a l'Amèrica per a sapiguer si és veritat aquella mena de gronzament, i per fi aquell vals de socis, que és el tot en un envelat, és l'acte trascendental, el Pas litúrgic i l'Ofici. És la consagració coreogràfica dels drets del soci o dels drets de l'home.

Doncs, en el precís moment que ballaven aquest vals, vetaquí que esclata un tro d'aquells que no hi planyen els núvols, i darrera d'aquell un altre.

Si al sentir aquell terrabastall no haguessin estat ballant, de segur que aquells tals socis haurien sortit de l'envelat donant exemple an els que no n'eren; però, descompartir les parelles en aquell moment solemnia que'l soci abraça an ella amb un mocadoret a l'esquena, no hi hà tronada que hi valgui. D'un tro, un altre, i anem engegant-ne. Després ve una ruixada que fa posar la cosa seria.

Sentir el ràfec i entrar el patró d'aquell envelat de vela, amb la tripulació al darrera, va ésser cosa d'un moment.

Lo primer que vàren salvar va ésser la catifa del barco—i la vàren salvar tant depressa que'l que's distreia un moment el cargolaven dintre.—Després els miralls i els domaços; després les Nereides i el Neptú, i així que aquells tripulants anaven a salvar el passatge, sia que vingué una onada, o que l'envelat va trobar un fons que no està marcat a les cartes, o que van anar a parar a les costes, el cas és que tot d'un plegat s'enfonçà el velàrium del sostre i colgà totes les parelles.

El naufragi va ésser terrible. Va haver-hi algunes parelles que vàren estar colgades dues hores.

Va morir-hi algú? Potser al revés. Dels naufrages dels envelats ne surten més que n'hi entren.

XARAU

RIBERA i ROVIRA, don Ignasi (a) el Camaleón portuguès

Aquest distingit subjecte, domiciliat a Gracia, sembla que treballa per a que l'incloixin en la llista de candidats a regidors.

Per nosaltres que li posin. I per si li posen, plens de desig de que la votació que obtingui siga *nutritiva*, que deia aquell conegut, ràpidament recordarem alguna de les seves transformacions, les quals són veritablement inversemblants.

Don Ignasi de Loyola Ribera i Rovira arribà a la vida

pública essent en absolut de Loyola, lo qual vol dir jesuïta. Per aquells temps se donaven mal-dades a la gent que no més era del clero, i res més que del clero.

Don Ignasi, vist això, canvià de panyo i es feu de la «Lliga», sense rompre, emperò, les seves relacions amb els de la «Lliga de Nostra Senyora de Montserrat»; de manera que en Ribera tenia dues lligues, com nosaltres tenim dues lliga-cames.

Endavant. Vingueren unes eleccions, i a ell res. L'home seguí ple d'entusiasme. Vingueren unes altres eleccions, i a ell res. Més entusiasme.

Arribàren les terceres, i amb elles un intent d'avinença amb les dretes. Ple de més entusiasme que mai, en Rovira anà a trobar a don Francesc de A. Cambó, i li digué:

—Bon dia.

—Bon dia. Què se li ha trencat?

—Res. Venia per la política.

—Ah! Sí?

—Sí. I per les eleccions.

—Vostè dirà.

—Doncs miri, crec que cerquen una persona que siga grata a les dretes, per a presentar-la, com a candidat a regidor, en el districte IV. Amic Cambó, jo soc grat a les dretes; estic disposat a sacrificar-me.

—Diable! Amic Ignasi de Loyola Ribera i Rovira; sab que dec dir-li una cosa?

—Digui, amic Cambó.

—Doncs miri, mentres jo sigui de la «Lliga», vostè no's presentarà enlloc ni serà res; si ho pensa, és somniar truites.

En Ribera i Rovira se feu republicà nacionalista, després se n'anà a Portugal, i allí se feu masó carboner.

Després tornà i començà a escriure a *El Poble Català* uns articles kilomètrics i unes traduccions de poetes portuguesos que mataven als subscriptors.

Després, recordant-se dels carboners, organitzà una conspiració dintre la casa contra'l règim vigent.

El feren fóra.

Ara sembla que vol presentar-se candidat com a representant de la U. F. N. R.

Potser sí, que'l presentin; però, la veritat, ens sabria greu. Nosaltres tenim l'esperança de veure'l partidari d'en Lerroux, i després d'en Maura i d'en Romanones.

El carboner morirà confortat amb els sants sagraments i la benedicció apostòlica, cosa necessaria per a obtenir empleos en el cel.

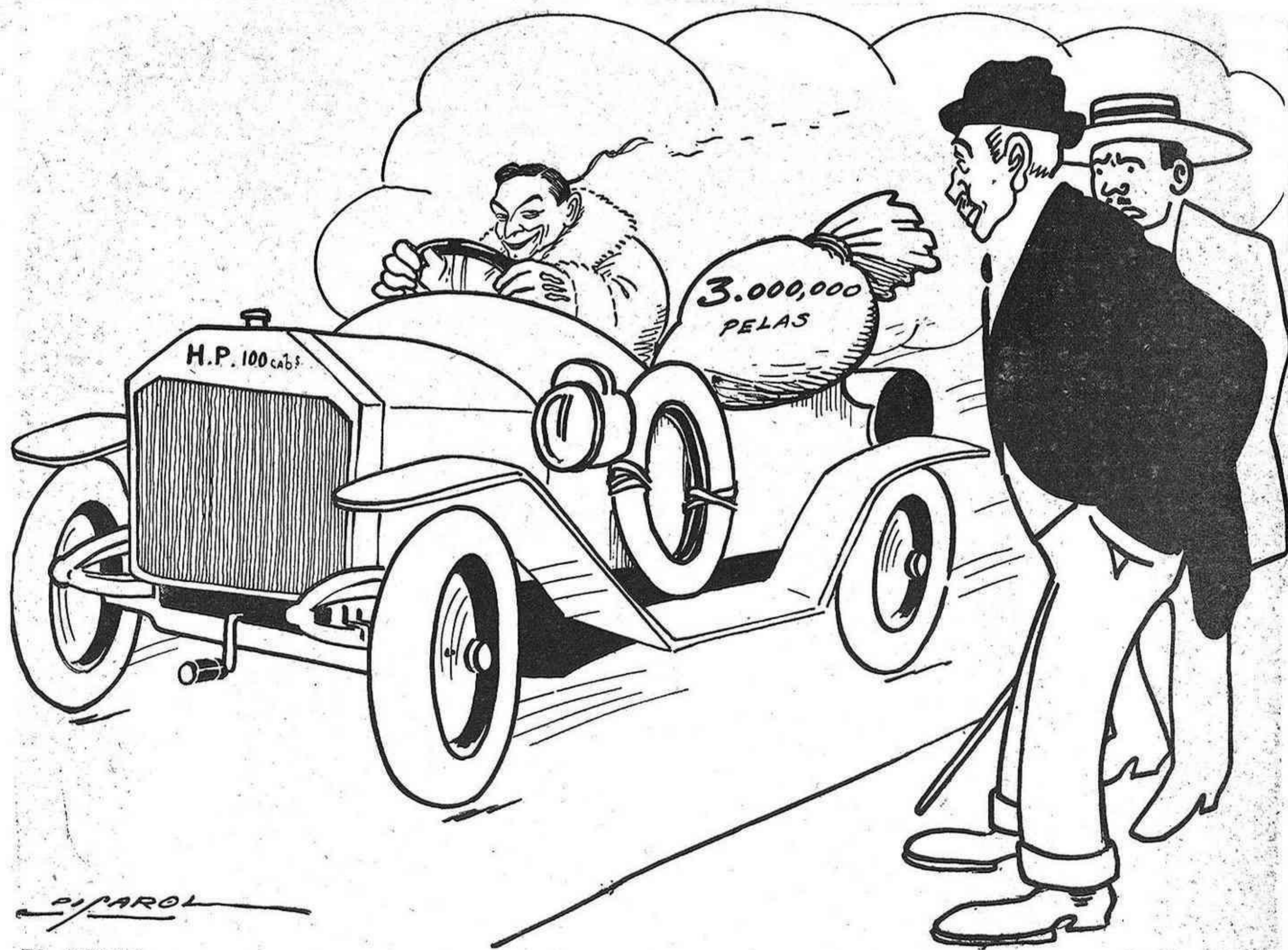

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL.—L'empresa de l'actual cine s'ha decidit a donar, alternades amb les pel·lícules, algunes representacions de comedia. A tal objecte ha contractat ja als aplaudits artistes catalans senyors Santpere, Daroquí, Aymerich i Jaume i Carles Capdevila. En la llista de senyores, per ara, hi hà les germanes Baró i una característica, que potser sigui la Pla... o potser no ho sigui.

—Sis duros setmanals i una minyona i... No'n parlem més: amor etern!

EL «BOMBA»

—Mira-te'l, pobret!... S'ha hagut de retirar. Que'n són d'ingrats, els públics!

Sembla que'l repertori d'obres estarà format per comedietes catalanes i castellanes, anunciant-se, també, alguna estrena de relativa importància.

Estarem al tanto.

TÍVOLI.—L'òpera de Saint-Saens, *Sansone e Dalila*, que va jugar-se la vetlla del diumenge, sigué motiu d'un gran triomf per la senyora Kosta de Marrugat, que desempenyava el difícil paper de protagonista. La distingida cantant, imposada del caràcter del personatge, sapigué donar-li relleu i *dir* la seva part amb veritable art, demostrant que l'actriu dramàtica que en ella hi hà està a l'altura de la fama que gosa com a *mezzo soprano*.

En diferents passatges de l'òpera fou molt aplaudida, i al final tingué de presentar-se varies vegades a l'escena per a correspondre a les mostres d'agrado que li tributava el públic. Els altres arrodoniren el conjunt, encara que'l tenor senyor Costa ens va semblar que estava un xic insegur i quelcom fluix com a actor.

— Les representacions de *Manon* s'han vist tant o més concorregudes que les de *Tosca*. Els aplaudiments a la Darclée, justíssims i sorollosos. Dimarts tingué lloc la despedida, donant-se fragments de les òperes més celebrades aquests dies i cantant l'eminent «soprano» *Cavalleria Rusticana*.

Un veritable triomf.

— Demà, dissabte, inauguració de la companyia còmico-acrobàtica. El popular teatre tornarà a obrir les portes convertit en circ eqüestre.

Ja sabrem ara on dur la quitxalla. Gracies a Déu que acabaran de fer-se'ns malbé en els cines.

NOVEDADES.—La companyia d'opereta italiana Granieri,

de fausta memoria, ha refermat les bones simpaties que comptava entre'ls barcelonins. Les representacions donades fins ara, de *La principessa dei dollari*, *Eva*, *Il conte de Luxemburgo*, etcètera, han valgut grans ovacions a les principals parts, aplaudint-se també els conjunts sempre discrets i perfectes.

Esperem poder veure als simpàtics italians en una estrena, per a estendre detalladament el nostre judici.

NUEVO.—Si la cosa no s'espatlla a darrera hora, sembla que demà, dia 20, tindrem funció inaugural amb debut de la companyia Montero-Lopetegui-Montoro i amb la representació de la famosa opereta *Eva*, i l'estrena d'un apropòsit en un acte. Ja tindrem l'ocasió i el gust de fer-los-en un picotí.

APOLO.—També demà debuta la companyia dramàtica castellana que dirigeix el simpatiquíssim i aplaudit primer actor Miquel Rojas. Hem vist les llistes i podem assegurar que'l personal és de lo milloret que podia formar-se per a una temporada de genre melodramàtic.

L'obertura del més popular dels teatres del vers del Paral·lel se farà amb la celebrada obra dramàtica del gloriós Sardou, *El drama de los venenos*.

De Teatre Català

Una carta de l'Ignasi Iglesias

Barcelona, 15 de setembre, 1913

Senyor Director de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Molt senyor meu: Naturalment extranyat — però causant-me, per això, més gràcia que sorpresa — m'acabo d'enterar del solt De Teatre Català, insertat en el darrer número del setmanari de sa digna direcció, solt en el que barroerament se m'atribueixen determinades actituds, i l'intenció del qual no vuu entretenir-me a analitzar.

No'm cal desmentir l'escrit de referencia. Els meus bons amics de El Poble Català ho feren, l'endemà mateix d'haver-se publicat, amb sa proverbial discreció i amb la deguda fermesa. Consti, doncs, que no és cert que m'entrevistés amb don Angel Guimerà ni que hagués pensat en dur a terme un conflicte que no'm creia estès en la meua mà solucionar, sobre tot quan ningú ignora que no soc jo sol l'agraviat pel senyor Franqueza. Aqueixa solució, que, en el fons, tots desitjaríem, segons la meua pobre opinió únicament podia donar-la el desaprensiu empresari amb una senzilla i pública satisfacció a tots els autors dramàtics catalans.

No obstant, com siga que'ls humils no han hagut de trucar mai dos cops a les portes del meu cor, ple ara, com

sempre, d'abnegat patriotisme, celebros l'ocasió que L'ESQUELLA em facilita, avençant-se al meu pensament de concòrdia, per a declarar amb la mà damunt del pit que, per lo que's refereix a les personals ofenses a mi dirigides, en gràcia als actors i a altres diversos elements que de l'escena regional viuen — i que en les presents circumstancies considero els més perjudicats — ho dono tot per oblidat, creient arribada l'hora de que'ls autors se manifestin lliure i individualment, oferint o entregant obres a qui millor els convinga.

De vostè afectíssim, s. s.

IGNASI IGLESIAS

ENS trobem a l'època de les pedregades. Al regne de Valencia es queixen de que han caigut pedres del tamany d'una avellana amb esclofolia i tot.

Més grossa era la que va caure dies enrera dins d'un establiment de Barcelona i que portava gravada, al llapis «Bolsista», l'inscripció «Record».

De no menor tamany seria també el projectil llençat per un subjecte que fou denunciat a l'autoritat judicial perquè, creient trobar-se en l'edat de la pedra pulimentada, d'un cop del mineral de moda va rompre una lluna de l'Argenteria.

Decididament, el mal de pedra va fent progressos a Barcelona.

El séu furor ja ha arribat als termes de la locura, perquè ont s'és vist, cavallers, tirar pedres a la lluna?

DURANT la tempesta del dimarts va caure un llamp en un tran-via elèctric.

Ai, pobres de nosaltres!

Se veu que l'electricitat del cel no vol competencies amb la de la terra.

Preparem-nos a rebre una pluja d'exhalacions així que sia un fet l'Exposició d'Indústries Elèctriques.

Sort que en Pich ja té apunt el para-llamps: els deuen mil·lions de pessetes.

A la «Casa del poble», d'Alacant, els socialistes varen donar un míting, al qual va assistir-hi un coro d'Elche.

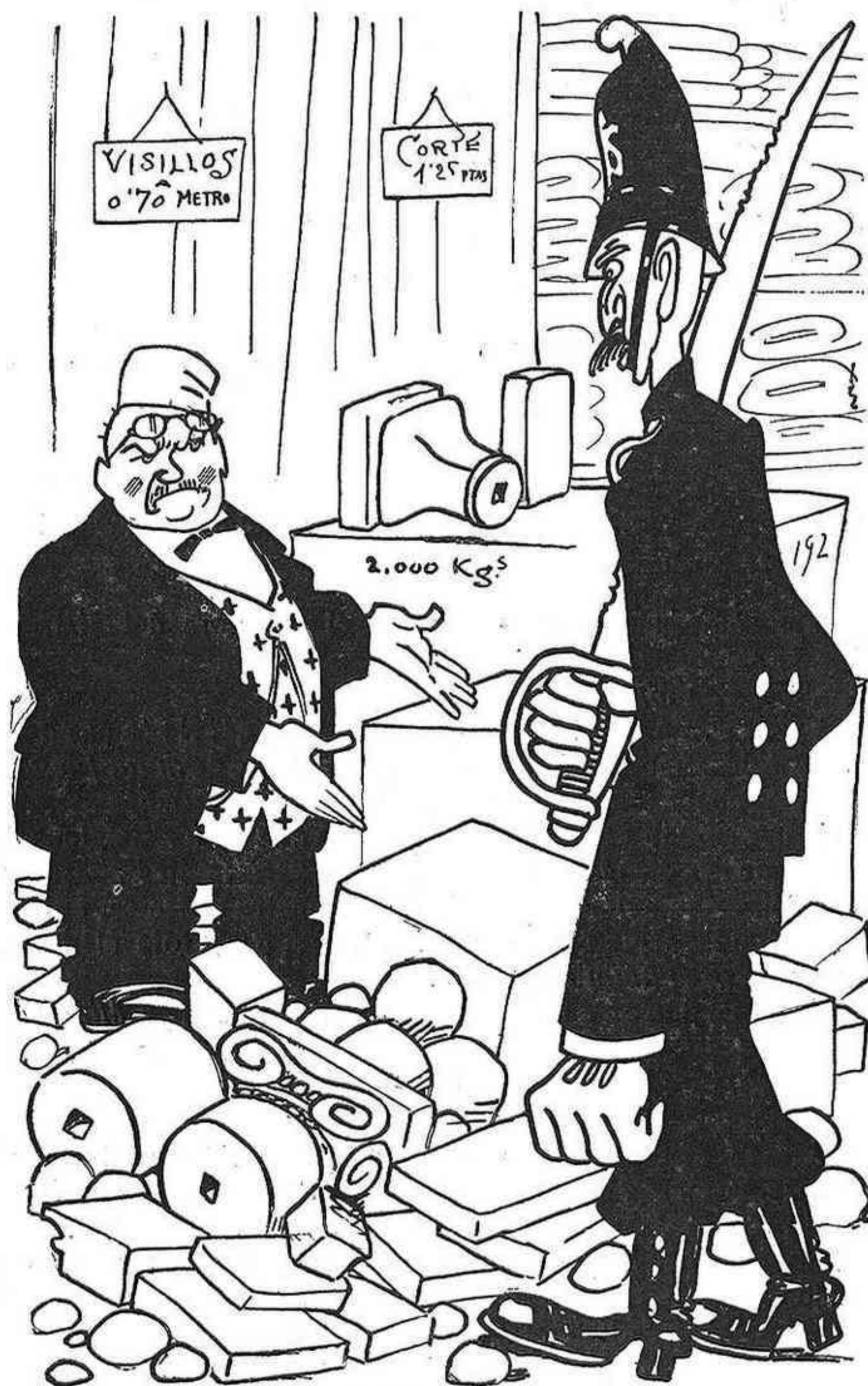
I qual coro — segons un telegrama de *La Vanguardia* — va cantar durant el míting.

Un nou motiu de gratitud envers el socialisme.

En el temps d'en Clavé varen fer època els balls corejats; però això de corejar mítings és una moderníssima expressió de l'art de la propaganda, qual felíç invenció es deurà exclusivament als socialistes d'Alacant i als choristes d'Elche.

Aquests simpàtics cantors devien pensar com nosaltres:

Que éssent socialista el míting,
el poble éssent Alacant,
i tractant-se d'honorar-los,
la millor forma és cantant.

DEL TANCAMENT A LES VUIT

—Ja ho veu, lo que m'han fet!... Precisament ara, que anava a tancar...

UN cèlebre regidor lerrouxista, i solter per més senyes, treballa com un desesperat per a que li donguin la plaça de Director general de mercats.

P. ARGOL

L'IMMORALITAT RAI

—Ja ha vist, eh, quina indecència de papers?

—I bé, valga'm Déu!... Mentres no ataquin a la Santa Mare Esglesia, deixi'ls estar!

No ho fa per res, no; sinó per veure si així pot lograr fer el bon casament que té en projecte desde l'edat de vint anys.

Ell se va proposar arribar a home i fer economies per a abrindar el cor de la seva Dulcinea, una xicota de molt cacau, i a l'últim ho aconseguirà.

I es casarà amb la Dulcinea rica, amb la dona que un dia, al dir-li ell: «Ja ho sé; no't cases amb mi perquè soc pobre»—li contestà ella: «No; val més que diguis que ets pobre perquè no't cases amb mi».

RICARD Torres, el gran *Bombita*, se retira del toireig.

Aquesta decisió del *Bomba* ha caigut com una ídem entre'ls aficionats, i es diu que l'ha motivada el desvíu que ell creu notar en el públic.

Però la veritable causa de la retirada és l'imposició d'una bellíssima senyoreta catalana, filla d'una opulenta família, amb qui ha de casar-se dintre poc el famós toirejador.

Catalana, eh?...

La catàstrofe nacional, que suposa la retirada del *Bomba*, se deu, doncs, a la *hidra*.

Cada hù es venja com pot.

Ai, Castella castellana!
Tu ens prens els actors millors.
Catalunya per venjar-se,
te pren els toirejadors.

SABEU còm l'anomenen an en Pic els electors del districte quint?

Li diuen en *Minimax*.

Minimax?... per què?—preguntaran vostès.—No és pas de la ponència de bombers, ni se li coneixen qualitats de *mata-fuegos*.
Ja ho sabem. El motiu és més graciós que tot això.

Un dia, ara no fa gaire, en un discurs que va fer als xinos de la barriada, va dir el gran Pic que ell no pararia fins aconseguir que a l'obrer se li dongués un jornal de quatre pessetes, i afegí: «Perque entenc que aquest hauria d'ésser, per a tots els treballadors, el sou *mínim i màxim*».

D'aquí ve que an en Pic li diguin, per mal nom, en *Minimax*.

UNA casa estrangera i una altra d'aquí, el Foment d'Obres i Construccions, han presentat plecs al concurs per a l'asfaltat de les rambles.

I els senyors *Marial* i *Matons* són els encarregats d'estudiar-los.

Esperem que'ls estudiants
faràn exàmens brillants,
i més, si a cop de *taulons*,
no'ns malmeten els *matons*.

L'Ajuntament de L'Escala, amb tota pompa, ha posat el nom de Víctor Català a una plaça inaugurada fa poc en aquella pintoresca població gironina.

Després de la cerimònia, l'homenatjada escriptora va rebre la visita de l'Ajuntament en corporació, qui va obsequiar-la amb un hermós ram de flors.

Ens associem de tot cor a l'homenatge.

I desitgem que la il·lustre
i vibrant Caterineta
en tot això hi trobi assumpte
per un drama o una novel·la.

L'Ajuntament sembla que té el propòsit de fer un padró detallat de les diverses indústries alimentícies, a l'objecte de estar al tanto de les sofisticacions de comestibles.

Ja fa bé, ja; perquè avui tot se falsifica.

L'altre dia un drapaire del carrer de Ramalleres ens deia, amb molt misteri, com si es tractés d'una confessió transcendental:

—Perquè ho sàpiguen, joestic encarregat de comprar tots els panyos de billar inservibles. Sabeu per a què serveixen ara els panyos verds?

—Per a què?

—Per a fer espinacs.

Més de deu mil forasters assistiren a les festes de Saint-Remy (Provença), amb motiu del cinquantenari de «Mireio».

La glorificació del venerable poeta Frederic Mistral fou un gran aconeteixement de caràcter eminentment popular. Tres jorns de festa poètica que foren, per a l'il·lustre felibrés, aclamat constantment per les multituds, una continuada pluja de flors.

Catalunya va ésser dignament representada pel nostre incomparable Diego Ruiz, que's trobava precisament a Arlés, fent un estudi de l'obra mistralesca.

En Diego Ruiz dirigí al mestre de la Gaia Ciència una efusiva salutació, que és, a la vegada, un inflamant document de patriotisme, un cant a les lletres i un himne de germanor internacional.

No hi podem fer més; cada vegada que llegim, entre'ls representants dels partits més avençats i revolucionaris, els noms dels senyors No i Nin, ens vénen ganes de riure.

No hem sentit mai les afirmacions d'aquests apreciables ciutadans; però si un dia les sentíssim, tenim por que'ns farien riure igualment.

Els noms curts i negatius
d'aquests il·lustres *pronoms*,
còm poden afirmar res
si són dugues negacions?

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

—Què me'n diu d'aquest Jerez?

—Trobo que és poc... de la Frontera.

A les noies casadores

Gran torneig de bellesa

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ofereix un premi, consistent en un riquíssim **parament de soltera** (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografies, en el qual podran pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments, «*desde la princesa altiva a la que pesca en ruïn barca*», atenent-se sols a les següents

B A S E S

1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes o amb cinc anys al menys de residència a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticin anys.

2.ª Els retrats han d'ésser fotografies de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduïbles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.

La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredict, l'hermosura guanyadora del premi.

3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms dels quals callem perque tampoc interessarien a ningú, triarà, d'entre tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.

4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaran en el **Almanac de l'Esquella de la Torratxa pera 1914,**

que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seran els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaran respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.

Aquest veredict's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dona catalana.

5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredict, se retornaran els retrats a les noies que ho sol'licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podran fer-ho també. El reputat fotògraf senyor Esplugas, Passeig de Gracia, 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al seu taller sol'licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, **Rambla del Mitg, 20,** des d'avui fins al 31 d'Octubre.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

SANTIAGO RUSIÑOL

L'Illa de la calma

EDICIÓ POPULAR

Un tomo en 8.ª

Ptes. 1

Dr. BEARSON

Eterna luna de miel

:: :: SECRETOS DEL LECHO CONYUGAL :: ::
CARTILLA HIGIÉNICA PARA LOS RECIÉN CASADOS

Un tomo 8.º

Ptas. 1

FALTEN POCOS DIES PER A SORTIR EL

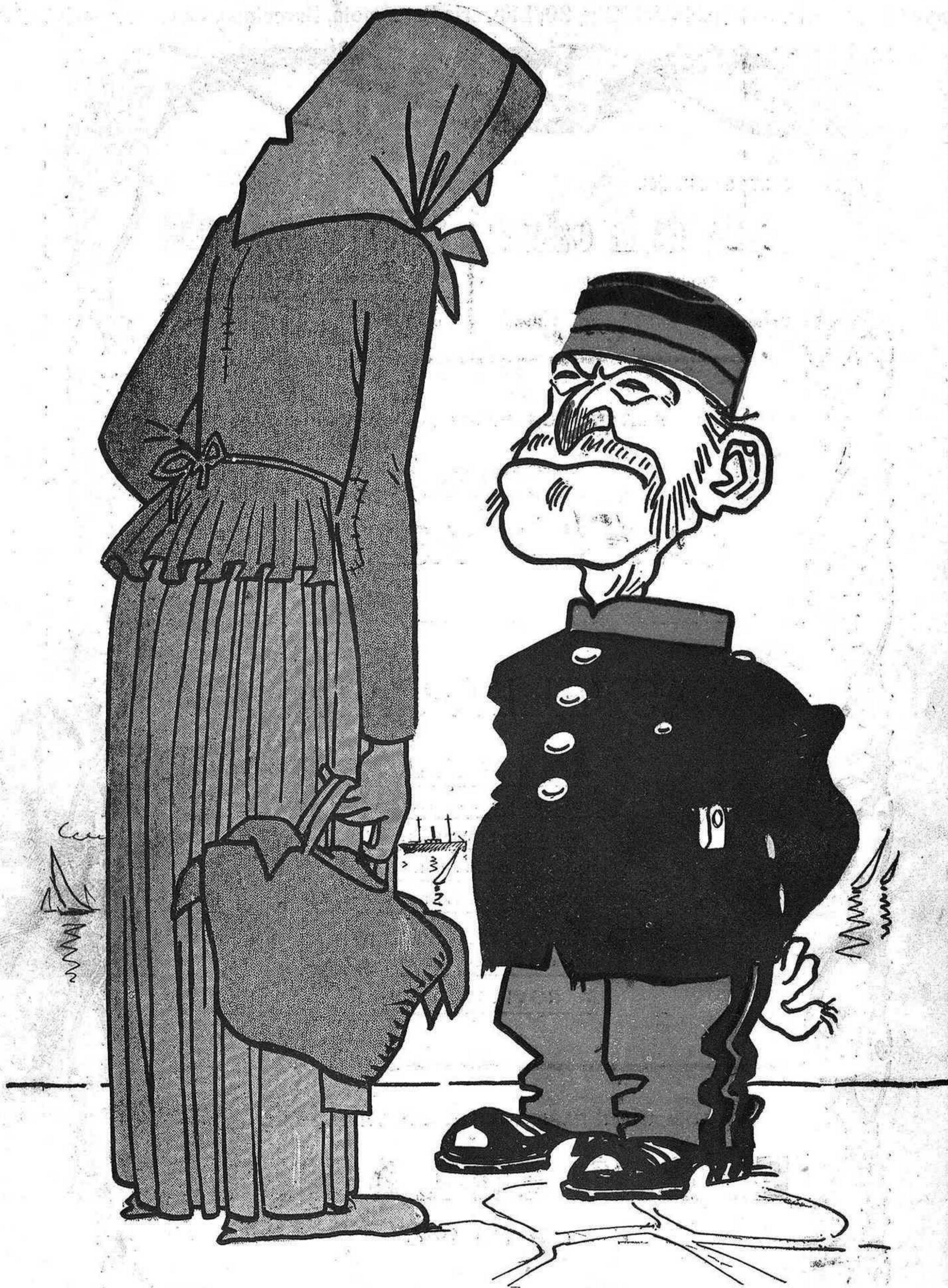
DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ & CASTELLA-CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIO-
NARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES
PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒ-
GIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES
D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT
AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE
ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT, PER
A. ROVIRA I VIRGILI

ADELANTAN RÁPIDAMENTE LOS TRABAJOS DE

EL AÑO EN LA MANO

PARA 1914

AL PEU DE L'EMBARCADERO,

—I els soldats de quota?
—Per ara bons, gracies.